

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Teze bakalářské práce

Ekologické zemědělství a spotřeba biopotravin

Michaela Šlemrová

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Bakalářská práce se zabývá problematikou ekologického zemědělství a spotřeby biopotravin na území České republiky. Teoretická část v úvodu představuje ekologické zemědělství v obecné rovině zahrnující důvody jeho vzniku a význam, rozvoj v posledních desetiletích a základní principy. Následuje část věnovaná ekologickému zemědělství v České republice, která čtenáře seznamuje s jeho historií, vývojem, právní úpravou, dotační politikou i současným stavem.

Nedílnou součástí teoretické části je i kapitola věnovaná biopotravinám, popisující jejich výrobu a zpracování, kontrolní a certifikační systém a samozřejmě i základní údaje o trhu s biopotravinami včetně mezinárodního srovnání. Celá teoretická část je navíc doplněna o statistické údaje v podobě tabulek a grafického znázornění, které čtenáři pomohou vytvořit lepší představu o stavu tuzemského ekozemědělství.

Praktická část interpretuje výsledky vlastního dotazníkového šetření z oblasti spotřeby biopotravin. Výběrový soubor 190 respondentů je rozdělen na "spotřebitele" a "nespotřebitele" a pomocí výsledků šetření jsou obě skupiny respondentů blíže charakterizovány. Vhodnými matematicko - statistickými metodami jsou dále zkoumány závislosti spotřeby biopotravin na různých faktorech. Interpretaci výsledků dotazníkového šetření samozřejmě předchází popis použitých statistických metod.

Klíčová slova: ekologické zemědělství, právní úprava, rozvoj, dotace, biopotraviny, spotřeba, certifikace, dotazníkové šetření, kontingenční tabulka.

Cíl práce a metodika

Hlavním cílem práce je analýza a zhodnocení současného stavu ekologického zemědělství a spotřeby biopotravin na území České republiky. Čtenáři jsou přiblížena základní fakta o ekologickém zemědělství a biopotravinách, která zahrnují historii, právní úpravu, kontrolní systém, dotační politiku a další informace z dané oblasti. Dílčím cílem je pak interpretace výsledků vlastního statistického šetření včetně popisu charakteristických

rysů skupiny spotřebitelů biopotravin. Výsledky provedeného šetření jsou podrobně rozebrány a vyhodnoceny vhodnými matematicko statistickými metodami.

Bakalářská práce obsahuje části teoretickou a praktickou. Teoretická část byla zpracována na základě analýzy a syntézy sekundárních zdrojů, mezi které patřila odborná literatura, vhodné internetové zdroje a dostupné statistické údaje. Statistická data byla čerpána převážně z údajů Ministerstva zemědělství České republiky a Ústavu zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI) a jejich zpracování proběhlo pomocí softwaru Microsoft Excel 2010.

Pro účely praktické části bylo vypracováno dotazníkové šetření, jehož výsledky byly vyhodnoceny vhodnými matematicko-statistickými metodami a zpracovány opět v softwaru Microsoft Excel 2010.

Závěry

Ekologické zemědělství je v České republice soustavně rozvíjeno od roku 1990. Jen nárůst výměry ekologicky obhospodařované půdy je od tohoto roku do roku 2013 obrovský - výměra vzrostla z pouhých 480 ha na téměř 494 tisíc ha. To samé platí i o ekofarmách, jejichž počet v roce 1990 začínal na čísle 3 a v současné době jich je evidováno více než tisícinásobek (3926). K rozvoji ekologického zemědělství značně přispěl i vstup ČR do EU, který ekozemědělcům umožnil čerpání peněžních prostředků nejen v rámci národních dotací, ale i z podpor EU. Strategie dalšího rozvoje ekologického zemědělství je zpracována Ministerstvem zemědělství prostřednictvím Akčního plánu pro rozvoj ekologického zemědělství, jehož hlavní vizí je do roku 2020 z ekologického zemědělství vytvořit plně rozvinuté zemědělské odvětví.

Rozvojem prochází i trh s biopotravinami, jehož obrát v roce 2012 činil 1,78 mld. Kč včetně vývozu a oproti roku předcházejícímu tak toto číslo představuje nárůst o 6,7 %. Průměrná roční spotřeba biopotravin na obyvatele však stále nepřesahuje 200 Kč za rok. V přepočtu se jedná o pouhých 6 EUR a v porovnání s ostatními evropskými státy je úroveň spotřeby biopotravin velmi nízká. Jen v sousedním Německu, které v rámci Evropy disponuje největším biotrhem, je roční spotřeba na obyvatele 86 EUR.

Nižší úroveň spotřeby biopotravin v evropském měřítku však neznamena, že česká

veřejnost o biopotraviny zájem neprojevuje. Velmi pozitivní je zejména fakt, že o existenci biopotravin nevědí pouhá 2 % z dotázaných respondentů. To potvrzuje jak provedené dotazníkové šetření, tak i oficiální průzkumy veřejného mínění. Občasný nákup biopotravin potvrzuje dokonce 68 % dotázaných. Zbýlých 32 % od nákupu odrazuje zejména vyšší cena biopotravin a nedůvěra v jejich vyšší zdravotní prospěšnost.

Největší zájem ze strany spotřebitelů je pak o kategorie „mléko a mléčné výrobky“ „ovoce a zelenina“ a „ostatní zpracované biopotraviny“, mezi které lze zařadit například luštěniny, sladidla, kávu, čaj či čokoládu. Nejčastěji si pro bioprodukty spotřebitelé dojdou přímo k farmářům či výrobcům, do supermarketů a menších specializovaných prodejen. Z výsledků provedeného dotazníkového šetření i jiných oficiálních průzkumů dále vyplývá, že mezi spotřebitele biopotravin nejčastěji patří ženy středního věku s úplným středním či vysokoškolským vzděláním, jejichž peněžní příjmy jsou průměrné až nadprůměrné. To, že nákup biopotravin je ovlivněn pohlavím a příjmem respondenta potvrzují i provedené testy o nezávislosti kvalitativních znaků.

Nejčastěji uváděným důvodem, pro který jsou biopotraviny nakupovány, je jejich vyšší kvalita a lepší chuť. Dalšími stěžejními důvody jsou i vyšší zdravotní prospěšnost a ochrana životního prostředí a pohody zvířat. Zajímavým zjištěním je, že důvod k nákupu biopotravin ovlivňuje i to, jak často jsou tyto potraviny nakupovány. Mezi pravidelné nakupující se řadí zejména ti respondenti, kteří biopotraviny nakupují z důvodu ochrany životního prostředí a pohody zvířat. Naopak ti, kteří je nakupují pro vyšší kvalitu, se k nákupu uchýlí spíše nárazově. Vysvětlení pro tuto skutečnost je logické - kvalitní produkty lze najít i v sortimentu konvenčních potravin.

Závěrem lze říci, že vzhledem ke zvyšující se výměře ekologicky obhospodařované půdy, rostoucímu počtu ekozemědělců a efektivnějšímu rozdělování i čerpání dotací význam ekologického zemědělství na území ČR i nadále poroste. Zájem o biopotraviny je ze strany veřejnosti patrný, avšak spotřeba na obyvatele se v rámci Evropy drží stále na velmi nízké úrovni. Příčinou jsou zejména vyšší ceny a nedostatečná důvěra spotřebitelů v produkty ekologického zemědělství. Doporučeným řešením je podpora účasti ekozemědělců a výrobců biopotravin na farmářských trzích a obdobných akcích, na kterých dochází k přímému kontaktu se spotřebitelem. Z výsledků dotazníkového šetření je jasně patrné, že spotřebitelé dávají přímému nákupu biopotravin přednost a navíc tento způsob dokáže posílit důvěru spotřebitele ve kvalitu nakupovaných produktů. Ke zvýšení

spotřeby biopotravin povede i snížení marží na produkty ekologického zemědělství ze strany supermarketů a podobných maloobchodních řetězců, jejichž podíl na obratu trhu s biopotravinami je vůbec nejvyšší.

Základní použité zdroje

1. ČERVENKA, Jaroslav, KOVÁŘOVÁ, Kateřina. *Biopotraviny*. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2005. ISBN 80-213-1404-4.
2. Česko. *Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství*. V: Právní předpisy pro ekologické zemědělství a produkci biopotravin. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012. ISBN 978-80-7434-059-8.
3. HENDL, Jan. *Přehled statistických metod: analýza a metaanalýza dat*. 4., rozš. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0200-4.
4. *Ročenka ekologického zemědělství 2013*. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, 2013. ISBN 978-80-7434-177-9.
5. ŠARAPATKA, Bořivoj, URBAN, Jiří. *Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo životního prostředí ČR, 2003, ISBN 80-7212-274-6.
6. MEDIAN, s.r.o. *Biopotraviny - zpráva a výzkum*. [online]. [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/statistika-a-pruzkumy/bio-potraviny-zprava-z-pruzkumu.html>